

VERMOGEN OUT OF THE BOX: WHERE TO LIVE?

Robert G.J. van Beek CFP® EFA (I) is zelfstandig consultant en planner About Life & Finance BV, www.behaviorgap.eu en www.onepagefinancialplan.eu

Mr. M.F.P. de Clercq is belastingadviseur en als partner verbonden aan ESJ Accountants en Belastingadviseurs te Breda.

Mw. H.K. Singh LL.M.(r) is mede-auteur van het boek 'Tweede woning in het buitenland en fiscaal' en is als belastingadviseur werkzaam bij ESJ Accountants en Belastingadviseurs te Breda.

Op een gegeven leeftijd ben je nergens meer aan gebonden. De kinderen zijn het huis uit en misschien wel uitgevlogen over de wereld. Het werk zit erop en de pensioenpot staat klaar. Het gespaarde vermogen is veilig geparkeerd en het huis is misschien wel volledig afbetaald. De deur om de wereld in te trekken staat open...

De vraag die je je dan kunt stellen is: "Waar wil ik leven?"

De afgelopen jaren hebben wij veel Nederlanders beurzen en congressen zoals de *Second Home* of de *Emigratiebeurs* zien bezoeken, met deze vraag in het achterhoofd. Hierbij merken wij dat aan de vraag waar men in de toekomst wil leven, steeds vaker financiële of fiscale afwegingen ten grondslag liggen. Behalve zon, zee, bergen, cultuur en welvaart zijn er zelfs steeds meer Nederlanders die een vergelijking van landen willen, die alleen maar financieel of fiscaal ingegeven lijkt te zijn. Hierbij blijkt een tweede verblijf of een vakantiewoning dan ook vaak een opstap naar meer te zijn; een emigratie. Een belangrijke factor hierbij is hoe het zit met je besteedbaar inkomen als je in het buitenland verblijft, of wanneer je er definitief gaat wonen.

Het is in dit artikel niet de bedoeling in detail de systeemverschillen tussen verschillende landen te duiden, maar juist een focus te leggen op het effect van de belastingheffing op het besteedbaar inkomen en dit inzichtelijk te maken. Hierbij laten we de sociale zekerheid geheel buiten beschouwing. In dit artikel werken wij een zestal populaire (buur)woonlanden

uit, zijnde Nederland, België, Duitsland, Spanje, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Dit doen wij aan de hand van een viertal gepensioneerden, met ieder hun eigen inkomenspositie. De vermogenspositie van iedere gepensioneerde laten wij vervolgens op vier verschillende wijzen variëren. Zo wordt het mogelijk om een beeld te geven van het besteedbaar inkomen in de verschillende landen. En de verschillen tussen de landen worden zo ook gelijk duidelijk.

HET BEGRIIP "INKOMEN"

De crux van deze landenvergelijking is dat je het begrip 'inkomen' op een economische wijze moet definiëren. De fiscale definitie van inkomen is in ieder land immers anders. Daarom geven we later in dit artikel ter informatie in grote lijnen de begrippen en bronnen per land aan. De economische definitie van inkomen houdt in dat je gaat aansluiten bij het inkomen op kasbasis. Oftewel, al hetgeen je daadwerkelijk ontvangen hebt. Bij inkomsten uit vermogen moet je dan kijken naar de daadwerkelijk ontvangen inkomsten en de daadwerkelijk gerealiseerde vermogenswinsten. In deze wordt

gebruik gemaakt van een vermogensvergelijking, waar je stortingen en onttrekkingen in verwerkt.

De behandeling in de belastingwetten van de verschillende landen van de eigen woning neemt een bijzondere plaats in. De eigen woning is het meest gefiscaliseerde gebruiksvoorwerp, welke kan leiden tot fictief inkomen, aftrekposten, belastingteruggaven en tot volledige vrijstelling. Het fiscaal modelleren van de eigen woning is een uitdaging door de grote verschillen in fiscale zin in elk land. Zoals uit de berekeningen blijkt voegt de woning economisch gezien echter niets toe; het is puur gebruiksgegot in natura.

BELASTINGPLICHT

Het is belangrijk om te bepalen wanneer een natuurlijk persoon volgens de wetgeving van het betreffende land geacht wordt inwoner van dat land te zijn (situsbeginsel). We spreken dan ook wel over een zogenaamde duurzame band van persoonlijke aard.

Een aantal concrete omstandigheden om dit te verduidelijken:

- Waar heeft iemand een duurzame (ingerichte) woning tot zijn beschikking?
- Wat is de verblijfplaats van gezin of familie?
- Wat is de plaats waar arbeid wordt verricht?
- Waar worden er bankrekeningen/beleggingen aangehouden?
- Op welke plaats wordt er getankt?
- Waar worden er abonnementen of lidmaatschappen aangehouden?

Dit is slechts een aantal voorbeelden van omstandigheden die in aanmerking wordt genomen ter bepaling van de woonplaats. Bovendien zijn dergelijke omstandigheden nooit op zichzelf van doorslaggevende betekenis. Ze worden altijd in hun geheel en in onderling verband en samenhang gezien. Een belangrijk aanknopingspunt voor de woonplaatsbepaling is de plaats waar zich de woning bevindt die tot hoofdverblijf dient. Daarnaast wordt veel waarde gehecht aan de verblijfplaats van het gezin. Dit alles gaat dus verder dan enkel een inschrijving bij de burgerlijke stand in een bepaalde plaats (en dito uitschrijving in vorige woonplaats in het land wat men verlaat).

HEFFINGSGRONDSLAG

Als bekend is dat een persoon inwoner van een bepaald land is, dan komt de volgende vraag: Wat is het wereldinkomen en uit welke categorieën (inkomstenbronnen) bestaat dit? Deze inkomstenbronnen zijn opgenomen in de lokale wetten.

In elk land wordt er onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van inkomen. Hierbij onderscheidt men *actief* inkomen (oftewel inkomen uit arbeid of ondernemen) en *passief* inkomen (oftewel pensioenen en/of lijfrentes). Ook voor wat betreft vermogen zijn er verschillende benaderingen en kan men in grote lijnen drie onderscheiden heffingsystematieken onderscheiden:

1. Het vermogen is belast (zoals in NL vermogensrende-

mentsheffing box 3);

2. Inkomsten uit vermogen zijn belast tegen een vast tarief (dividend-rente-groei);
3. Inkomsten uit vermogen zijn progressief belast, afhankelijk van het actief/passief inkomen.

BEKNOPTTE PORTRETTE PER LAND

België:

In België maakt men onderscheid qua inkomsten in de volgende categorieën:

- Inkomsten uit onroerende goederen (KI of Kadastraal Inkomens geheten),
- Inkomsten uit roerende goederen,
- Beroepsinkomsten, en
- Diverse inkomsten.

Voor de belastingheffing worden de inkomsten uit bovenstaande categorieën bij elkaar opgeteld en onderworpen aan een progressief personenbelastingtarief oplopend van 25% tot 50%. De inkomsten uit roerende goederen worden echter tegen een afzonderlijk tarief van 25% belast. Voor sommige diverse inkomsten geldt een afzonderlijk tarief van bijvoorbeeld 33%. België kent geen vermogensbelasting. Vermogenswinst bij vervreemding van aandelen is onbelast. Dividenden worden belast tegen 25%. Er is beperkte aftrek van hypotheekrente; een maximaal voordeel van circa € 2.000 per jaar.

Duitsland:

Een natuurlijk persoon met een woon- of verblijfplaats in Duitsland is daar binnenlands belastingplichtig (*unbeschränkt steuerpflichtig*). Er is een verschil tussen Woonplaats en Verblijfplaats: Een natuurlijk persoon heeft zijn woonplaats in Duitsland indien hij in Duitsland een woning heeft, deze ook gebruikt en deze wenst te behouden.

Een natuurlijk persoon verblijft in Duitsland indien uit zijn feitelijke aanwezigheid (zonder een woning te houden) blijkt dat deze persoon zich niet alleen maar tijdelijk in Duitsland bevindt. Bij een aanwezigheid van meer dan zes maanden achter elkaar wordt men geacht een verblijfplaats in Duitsland te hebben.

Binnenlands belastingplichtigen zijn met hun gehele wereldinkomen onderworpen aan de Duitse inkomstenbelasting. Inkomensbronnen die onderscheiden worden en verschillende heffingen kennen, zijn:

- Inkomsten uit landbouw of bosbouw;
- Winst uit onderneming (inclusief winst uit aanmerkelijk belang);
- Inkomsten uit beoefening van een zelfstandig beroep;
- Inkomsten uit dienstbetrekking;
- Inkomsten uit vermogen waaronder: dividenden, rente, royalties, vermogenswinst met betrekking tot beleggings- en financieringsactiviteiten (aandelen en andere financiële instrumenten zoals bonds, opties, futures, swaps);
- Inkomens uit verhuur en pacht van onroerend vermogen zoals grond, gebouwen, schepen ingeschreven in een scheepsregister, erfpacht etc., inkomsten uit bepaalde roe-

rende bedrijfsactiva en uit rechten en inkomsten uit verkoop van huur- en pachtvorderingen;

- Overig inkomen, inclusief periodieke uitkeringen, alimentatie en bepaalde speculatieve winsten.

De tarieven lopen progressief op van 14% tot 45%. Voor wat betreft vervreemdingswinst en dividenden wordt 40% vrijgesteld en 60% progressief belast.

Spanje:

Het wereldinkomen in Spanje bestaat uit

- arbeidsinkomen,
- pensioen,
- inkomsten uit roerend kapitaal (dividenden bronbelasting 19% met beperkte vrijstelling en rente idem zonder vrijstelling),
- inkomsten uit onroerend goed (huurwaardeforfait of progressieve belastingheffing over daadwerkelijk ontvangen huurinkomsten),
- winst uit onderneming en inkomsten uit beoefening van een zelfstandig beroep, vermogenswinsten (<1 jaar in het bezit vermogenswinsten progressief belast), en
- toegerekend inkomen.

Het progressieve tarief loopt op van 19,5% tot 23,5% voor wat betreft kapitaal (inclusief dividenden) en vermogenswinsten en voor alle overige categorieën worden deze samen belast tegen progressieve tarieven van 19,5% tot 46%. Capital gains zijn van toepassing op zowel onroerend goed als op roerende goederen (waaronder aandelen/obligaties waarbij het tarief afhankelijk is van hoe lang het in bezit is geweest <> 1 jaar).

Frankrijk:

Indien een belastingplichtige zijn fiscale woonplaats (domicile fiscal) in Frankrijk heeft, is deze belastingplichtig over het (belastbaar) wereldinkomen. Het belastbaar inkomen is het totaal van het inkomen uit o.a. Inkomsten uit (voormalig) arbeid, pensioeninkomsten, lijfrente (deels belast, afhankelijk van de leeftijd van de belastingplichtige), winst uit onderneming (business income waaronder ook onroerend goed en verhuur woonruimten en kantoorpanden), inkomsten uit onroerende goederen.

Bij inkomsten uit beleggingen (investment income: roerende goederen) is er onderscheid tussen dividenden en interesten met verschillende tarieven. Verder zijn ook in Frankrijk de vermogenswinsten (capital gains) belast bij verkoop van o.a. onroerend goed (met uitzondering van de eigen woning), aandelen en business income.

Verenigd Koninkrijk:

Het belastbaar wereldinkomen bestaat uit inkomen uit werk, onderneming en pensioen en wordt progressief belast tegen tarieven van 20% ,40% en 45%. Het tarief op vermogenswinsten bedraagt 18% tot een bedrag van GBP 31.785 (de zogenaamde *basic rate band* in 2015). De vermogenswinsten boven een bedrag van de *basic rate band* worden belast tegen 28%. Let wel, heeft de belastingplichtige al belastbaar inkomen uit andere categorieën ter bedrage van de *basic rate band*, dan bedraagt het tarief over de vermogenswinsten 28%. Er

zijn belastingvrije sommen afhankelijk van geboortedatum (1938/1948). Het Verenigd Koninkrijk kent in tegenstelling tot Spanje en Frankrijk geen vermogensbelasting. Rente-inkomsten worden belast tegen tariefschijven beginnend bij 10% en oplopend tot 45% Bij dividenden loopt de tariefschijf op tot 37,5%.

CASUSPOSITIES

Bij het maken van de casusposities van de gepensioneerden zijn wij ervan uit gegaan dat zij allen een eigen woning bezitten, die geheel vrij is van schulden. Wij hebben alleen de waarde van de woning laten verschillen, afhankelijk van de hoogte van het pensioen. Binnen de inkomsten uit vermogen hebben wij geen gerealiseerde vermogenswinsten. Wel hebben wij de vermogenspositie laten variëren, afhankelijk van de hoogte van het pensioen. Bij deze vermogenspositie is gerekend met een laag rendement, en nog een keer dezelfde positie doorgerekend met een hoger rendement.

De casusposities die zijn doorgerekend¹, luiden als volgt:

	Anton	Bart	Cees	Dirk
Pensioen	€ 30.000	€ 60.000	€ 90.000	€ 120.000
Eigen woning	€ 150.000	€ 225.000	€ 300.000	€ 400.000
Vermogen	€ 100.000	€ 200.000	€ 400.000	€ 800.000
Rendement in alle situaties bedraagt 2% & 6%.				

Bij de casusposities worden steeds **vier varianten** doorgerekend:

- In de **eerste variant** heeft de persoon alleen pensioen.
- Bij de **tweede variant** heeft hij naast pensioen een eigen woning zonder schuld.
- In de **derde variant** hebben de gepensioneerden naast pensioen en een eigen woning ook nog vermogen. We laten dit renderen tegen 2%.
- In de **vierde variant** bedraagt het rendement 6%.

CASUS 1: ANTON

Anton is een zeventigjarige weduwnaar zonder (klein) kinderen. Hij is woonachtig in de binnenstad van Utrecht in een appartement met een waarde van € 150.000. Sinds hij de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, geniet hij jaarlijks een bescheiden inkomen van € 30.000. Gedurende zijn carrière heeft hij een spaarcentje opgebouwd van € 100.000. Hierop maakt hij een rendement van 2%, hopende ooit een mooier rendement van 6% te maken. Anton overweegt een nieuw hoofdstuk te beginnen in zijn leven door te emigreren naar het buitenland. Hij droomt van een appartementje in een buitenlandse (wereld)stad. Het liefst een stad waar veel vaker de zon schijnt. Voordat hij de knoop doorhakt wil hij echter weten wat voor invloed een dergelijke emigratie heeft op zijn netto besteedbaar inkomen.

Op grond van de rekentool¹ komt hij tot de volgende resultaten:

Variante 1: Pensioen: € 30.000

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Belastingheffing	-6.100	-10.903	-5.774	-7.692	-3.389	-6.000
Netto inkomen	23.900	19.097	24.226	22.308	26.611	24.000

Variante 2: Pensioen: € 30.000 met eigen woning van € 150.000 geeft geen verschil met **variant 1**

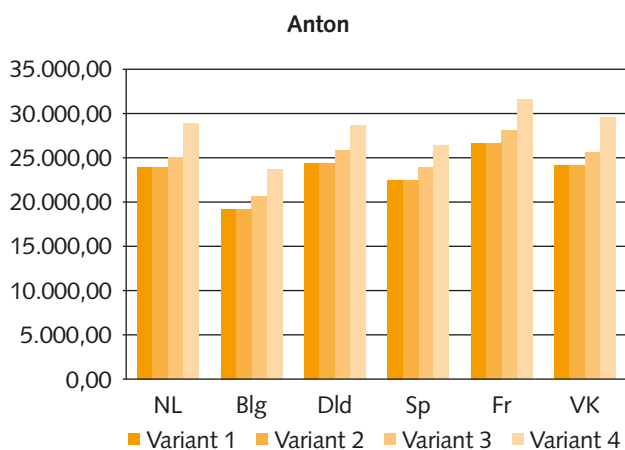
Variante 3: Pensioen: € 30.000, Eigen woning: € 150.000, Spaargeld: € 100.000 met rendement 2%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
Belastingheffing	-7.047	-11.403	-6.274	-8.112	-3.989	-6.400
Netto inkomen	24.953	20.597	25.726	23.888	28.011	25.600

Variante 4: Pensioen: € 30.000, Eigen woning: € 150.000, Spaargeld: € 100.000 met rendement 6%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000
Belastingheffing	-7.047	-12.403	-7.274	-9.641	-4.469	-6.600
Netto inkomen	28.953	23.597	28.726	26.359	31.531	29.400

In onderstaande grafiek zijn voor Anton de resultaten per land weergegeven.

CASUS 2: BART

Bart is ook een zeventigjarige weduwnaar zonder (klein) kinderen. Hij woont al jaren in Scheveningen in een mooie woning met een waarde van € 225.000. Zijn inkomen bestaat uit een jaarlijks pensioeninkomen van € 60.000.

Daarnaast heeft hij een spaarpotje van € 200.000. Bart wil graag aan een buitenlands strand wonen. Omdat hij er in netto besteedbaar inkomen niet op achteruit wil gaan, maakt hij eerst gebruik van de rekentool.

Dit zijn de resultaten:

Variante 1: Pensioen € 60.000

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Belastingheffing	-18.445	-25.588	-16.122	-18.917	-12.389	-15.843
Netto inkomen	41.555	34.412	43.878	41.083	47.611	44.157

Variante 2: Pensioen: € 60.000 met een Eigen woning: € 225.000 geeft geen verschil met **variant 1**

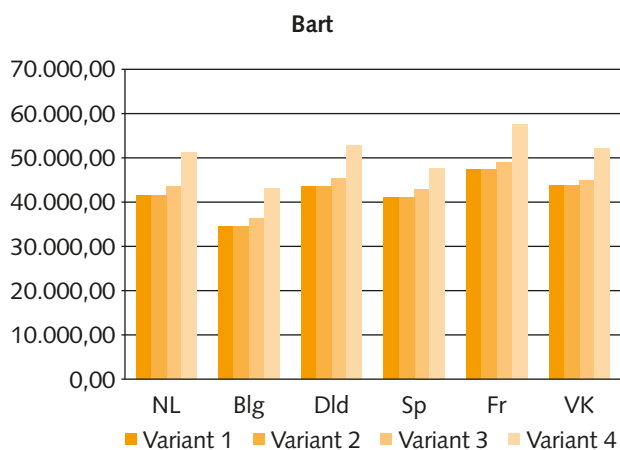
Variante 3: Pensioen: € 60.000, Eigen woning: € 225.000, Spaargeld: € 200.000 met rendement 2%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000
Belastingheffing	-20.592	-27.588	-18.122	-20.677	-14.789	-19.043
Netto inkomen	43.408	36.412	45.878	43.323	49.211	44.957

Variante 4: Pensioen: € 60.000, Eigen woning: € 225.000, Spaargeld: € 200.000 met rendement 6%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	72.000	72.000	72.000	72.000	72.000	72.000
Belastingheffing	-20.592	-28.588	-19.122	-24.077	-14.549	-19.743
Netto inkomen	51.408	43.412	52.878	47.923	57.451	52.257

In onderstaande grafiek zijn voor Bart de resultaten per land weergegeven.

CASUS 3: CEES

Ook Cees is alleenstaand en heeft geen (klein)kinderen. Hij overweegt zijn penthouse in het centrum van Rotterdam in te ruilen voor een penthouse elders in Europa. Met zijn

jaarlijkse pensioeninkomen van € 90.000 en spaarpot van € 400.000 vraagt hij zich af hoe zijn netto besteedbaar inkomen er na een eventuele emigratie uit zal zien.

Variante 1: Pensioen € 90.000

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Belastingheffing	-34.045	-40.588	-28.722	-31.817	-23.436	-27.843
Netto inkomen	55.955	49.412	61.278	58.183	66.564	62.157

Variante 2: Pensioen: € 90.000, Eigen woning: € 300.000, geeft geen verschil met **variant 1**

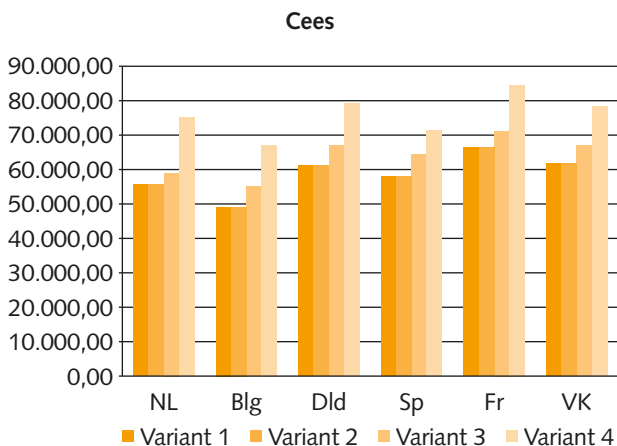
Variante 3: Pensioen: € 90.000, Eigen woning: € 300.000, Spaargeld: € 400.000 rendement 2%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000
Belastingheffing	-38.592	-42.588	-30.722	-33.577	-26.716	-31.043
Netto inkomen	59.408	55.412	67.278	64.423	71.284	66.957

Variant 4: Pensioen: € 90.000, Eigen woning: € 300.000, Spaargeld: € 400.000 met rendement 6%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	114.000	114.000	114.000	114.000	114.000	114.000
Belastingheffing	-38.592	-46.588	-34.722	-42.137	-29.340	-35.643
Netto inkomen	75.408	67.412	79.278	71.863	84.660	78.357

In onderstaande grafiek zijn voor Cees de resultaten per land weergegeven.

CASUS 4: DIRK

Tot slot maken wij een berekening voor Dirk. Hij betreft in zijn eentje een riant huis in Amsterdam en bekostigt zijn luxe levensstijl met zijn pensioeninkomen van € 120.000 per jaar en heeft een appeltje voor de dorst

achter de hand ter waarde van € 800.000. Naar welk land kan hij het best emigreren als hij geen concessies wil doen op zijn levensstijl?

De rekentool brengt hem de volgende resultaten:

Variant 1: Pensioen € 120.000

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
Belastingheffing	-49.645	-55.588	-41.322	-44.717	-35.736	-39.843
Netto inkomen	70.355	64.412	78.678	75.283	84.264	80.157

Variant 2: Pensioen: € 120.000, Eigen woning: € 400.000 wederom geen verschil met **variant 1**

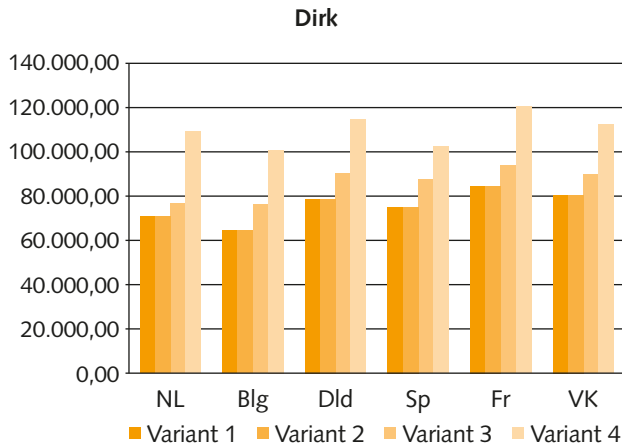
Variant 3: Pensioen: € 120.000, Eigen woning: € 400.000, Spaargeld: € 800.000 met rendement 2%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	136.000	136.000	136.000	136.000	136.000	136.000
Belastingheffing	-58.992	-59.588	-45.322	-48.477	-42.296	-46.243
Netto inkomen	77.008	76.412	90.678	87.523	93.704	89.757

Variant 4: Pensioen: € 120.000, Eigen woning: € 400.000, Spaargeld: € 800.000 met rendement 6%

	Nederland	België	Duitsland	Spanje	Frankrijk	VK
Inkomen	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000
Belastingheffing	-58.992	-67.588	-53.322	-65.837	-47.544	-55.443
Netto inkomen	109.008	100.412	114.678	102.163	120.456	112.557

In onderstaande grafiek zijn voor Dirk de resultaten per land weergegeven:

CONCLUSIE

Wellicht ten overvloede maar niet onbelangrijk omdat klanten hier niet altijd goed notie van hebben: we gaan hier uit van echte emigratie. Op het moment dat men voorlopig nog in Nederland blijft wonen en in het buitenland een tweede verblijf koopt, dan zien de plaatjes er totaal anders uit en wordt afhankelijk van dubbel belastingverdragen (die Nederland heeft gesloten met desbetreffende landen waar het onroerend goed is gelegen) bepaald aan welk land het heffingsrecht over bepaalde inkomens- en vermogensbestanddelen wordt toegekend.

Maar de stap naar een ander land loopt vaak in fasen van eerst een aankoop zoals vakantiewoning (where to buy...) om alvast te wennen en te zien of men er kan aarden. Dit kan leiden tot de fase van uiteindelijk verhuizen (where to live!). En in al deze fasen is een goede planning met alle pro's en contra's inclusief kosten en belastingen bij aankoop, bezit, verkoop of nalatenschap van groot belang.^{2,3}

Zit je tot slot filosoferend met elkaar, adviseur en klant inclusief partner, samen in de fauteuil na dit gelezen te hebben

en ben je van plan op te staan om de deur uit te gaan en het land te verlaten, kun je voorzichtig alvast een aantal voorlopige conclusies trekken.

Iedere situatie kan toch afwijken en anders zijn en tabellen zijn niet heilig. Maar uit de voorgaande casusposities lijken België en Spanje niet het meest aantrekkelijk. Duitsland en Frankrijk ogen aantrekkelijk. Groot Brittannië is een alternatief, maar dan moet je het vaste land van Europa verlaten (en een valutarisico voor lief nemen). Of ga je samen met je klant toch maar verder kijken?

Informatie info@robertvanbeek.eu & maurice@esj.nl & harjit.singh@esj.nl

1 De calculaties zijn gemaakt met behulp van de software die is ontwikkeld door Maurice De Clercq, Niek Op den Kamp en mw. Harjit Singh (ESJ) in samenwerking met Ortec Finance. Met deze rekentool kan klant en adviseur zijn inkomens- en vermogensgegevens intoetsen en een aantal landen selecteren en vergelijken

2 Vermogen: 'Out of the box!' *Vakblad Financiële Planning*, maart 2013 3, Van Beek R.G.J., De Clercq M.F.P., Singh H.K.

3 Vermogen 'Out of the box!': in privé 'parkeren' of structureren, *Vakblad Financiële Planning*, oktober 2015, Van Beek R.G.J., De Clercq M.F.P., Singh H.K.